

SATIŞ VE TİCARİ SATIŞ İLE MAL VE HİZMET TEDARİKİNE İLİŞKİN TÜRK HUKUKUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

Prof.Dr.Mustafa TOPALOĞLU
Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku Öğretim Üyesi

Giriş

Yeni Türk Borçlar Kanunu satıma ilişkin hükümlerinde değişiklikler yapılırken hem Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Viyana Konvansiyonu (CISG) hem de kaynak İsviçre Kanunu'ndan yararlanılmıştır.

1988 yılında yürürlüğe Viyana Konvansiyonuna Türkiye, Ağustos 2011 tarihinde katılarak iç hukukumuzun parçası olmuştur. Viyana Konvansiyonu asıl amacı, satış konusundaki ülkelerdeki mevcut kanunlar arasındaki farklılıkları gidermek; birörnek (Yeknesak) bir bağlama kuralı ve satışı ilişkin kuralları oluşturmaktır¹. Bu nedenle konvansiyon çeşitli hukuk ailelerinden ve hukuk sistemlerinden derlenerek yapıldığı için konvansiyon hükümlerini olduğu gibi Borçlar Kanunu'na alınmamıştır.

1. TAŞINIR SATIŞI

Mülkiyeti devir borcu doğuran tipik sözleşmelerin en başında satış sözleşmesi ya da satım sözleşmesi yer alır. TBK m. 207 satış sözleşmesini bir tarafın satılanın veya satım konusunun mülkiyetini devretmeyi üstlendiği buna karşılık diğer tarafın satış bedelini ya da bir bedel ödediği sözleşme olarak tanımlamıştır. Çalışmamızda satış sözleşmesine bütün hükümleri değil; sadece yeni Borçlar Kanunu ile getirilen önemli değişikliklerden bahsedeceğiz. Bu değişikliklerin başında da yarar ve hasarın intikali, satıcının temerrüdünü düzenleyen TBK. 212 ve 213. madde ile ayıba karşı tekeffül hükümleri yer almaktadır.

1.1. Taşınır Satışında Yarar ve Hasarın İntikali

Eski BK m.183 (1) hükmüne göre, yarar ve hasar, halin gereğinden veya özel şartlardan doğan istisnalar dışında kural olarak, sözleşmenin kurulduğu andan itibaren alıcıya geçiyordu. Eski BK'nın 183. maddesinde satımda yarar ve hasar konusu ele alınırken öncelikle parça satımı ve cins satımı ayrımı yapılmaktaydı. Yine eğer cins satımı varsa, bir başka ayrım olan yerinden satım ve gönderme suretiyle satım ayrımı kullanılmaktaydı. Parça satımı, yani satım konusu bireysel olarak alıcı tarafından belirlenen bir satım ise, satış sözleşmesi kurulur kurulmaz satılanın yarar ve hasarı alıcıya geçmekteydi. Dolayısıyla satım konusunun mülkiyetini alıcıya geçiren tasarruf işlemi henüz yapılmadan önce satıcıya yüklenemeyen sebeplerle mal telef olursa, alıcı kendi kusuru olmasa dahi kararlaştırılan satış bedelinin tümünü satıcıya ödemek zorundaydı. Dolayısıyla parça satımlarda hasarın ceremesini alıcı çekmekteydi. Bu durum öğretide şiddetle eleştirilmekte ve bir dizi çözüm geliştirilmeye çalışılmaktaydı.

Eski BK uyarınca cins satımlarında ise hasarın alıcıya intikali için yalnız satış sözleşmesinin kurulmuş olması yeterli olmayıp, ayrıca satılan çeşidin ayırt edilmiş olması gerekliydi. Yani cins satımında ayırt etme yok ve hasar gerçekleşirse buna alıcı değil satıcı katlanmaktaydı. Bu düzenlemenin kaynağı, Roma Hukuku'nda "Genus Non Perit", yani "Nevi Telef Olmaz" ilkesi olup buna göre, parça ve sınırlanmış cins borçlarında satım sözleşmesinden sonra alıcı malı teslim almasa bile hasara katlanmaktaydı

Yeni TBK 208 (1), parça ve cins borcu ayrımı yapmadan bütün taşınır satımlarında hasar ve yararın teslim ya da zilyetliğin devri anında alıcıya geçeceğini öngörmüştür. Ayrıca, yeni düzenlemeden sonra, cins borçları bakımından "ayırt edilme veya belirleme" kavramları da hukuki önemini yitirmiştir.

TBK m.208 (2)'ye göre taşınır satışlarında, eğer alıcı satılanın zilyetliğini devralmada temerrüde düşerse, zilyetliğin devri gerçekleşmiş gibi yarar ve hasar alıcıya geçecektir. Aynı kural alıcının taşınmazı teslim almadan kaçınması halinde de uygulanır.

Mesafeli satışlarda, satıcı alıcının isteği üzerine satılanı ifa yerinden başka bir yere gönderirse, yarar ve hasar, satılanın taşıyıcıya teslim edildiği anda alıcıya geçer. Eski BK'da mesafeli satışlarda parça satışı söz konusu ise, satım sözleşmesinin yapıldığı an; cins satışı ise ayırt etme anında hasar alıcıya geçiyordu. Yeni TBK satılanın taşıyıcıya teslim edildiği an denerek, esasen hasarın alıcıya geçtiği anı biraz daha öne almış olmaktadır.

¹ ZEYTİN, Z., Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri (CISG) Hukuku, Ankara 2011, s. 20.

Böylece yeni TBK madde 208'deki düzenleme ile CISG 66 ila 70. maddelerinde düzenlenen hasarın intikali hükümlerine paralel düzenlemeler getirilmiştir. Zira CISG 69. maddede, alıcının malları teslim aldığı anda hasarın kendisine geçeceği düzenlenmektedir².

1.2. Taşınır Satışında Satıcının Temerrüdüne İlişkin Hükümler

818 sayılı eski BK m. 187 maddesinde sadece ticari satımlarda satıcının borçlu temerrüdüne düşmesi halini düzenlemekteydi ve bu durumda alıcının ifadan vazgeçerek olumlu zararını isteyebileceği kabul edilmekteydi. Ancak yeni TBK m. 212 (1) uyarınca, artık sadece ticari satımlar değil, her türlü satımda satıcının borçlu temerrüdüne düşmesi üzerine, alıcının ifadan vazgeçerek olumlu zararını isteyebileceği, kuralı getirilmiştir.

818 sayılı BK 188. maddesinin ikinci fıkrasında, sadece ticari satışlarda satıcının temerrüdü halinde, alıcının ifa yerine isteyebileceği tazminatın, öğretide somut yöntem olarak adlandırılan hesaplama tarzı düzenlemekteydi. Oysa, öğretide hesaplama tarzının, adi satışlara da uygulanmasının hakkaniyete daha uygun olacağı ve zararın hesaplanmasındaki fark teorisinin mübadele teorisine tercih edilmesi gerektiği görüşü ileri sürülmekteydi³. Örneğin adi satışlarda, taraflar arasında kararlaştırılan malın teslim tarihi özel olarak vurgulanmamışsa, ticari satışlarda olduğu gibi kesin vade değil, belirli vade olarak kabul edilmekte ve bu durumda somut hesaplama yöntemi direkt uygulama alanı bulamıyordu. Zira belirli vadede satıcı sadece ihtarsız temerrüde düşmekte, satıcı gecikmiş olsa da hala aynen ifayı yerine getirebileceği kabul edilmekte ve dolayısıyla satıcı alıcının malı alması için zorlayabiliyordu. Bu gibi nedenlerle adi satışlarda da satıcının temerrüdü halinde, yeni TBK m. 213 ile alıcıya, somut yöntemle göre hesaplanacak zararını satıcıdan isteme hakkı getirildi. Bundan böyle artık adi satışlarda satıcının temerrüdü halinde de, zararın hesaplanması ile ilgili TBK m. 213 ile soyut ve somut hesaplama yönteminin uygulama imkânı tanınmıştır.

Somut hesaplama yönteminde, zarara uğrayan alıcı, satış sözleşmesinde kararlaştırılan satış bedeli ile teslim edilemeyen eşyayı dürüstlikle iktisap etmek için yaptığı ikame alımda ödediği satış bedeli arasındaki farkı zarar olarak isteyebilecektir (TBK m.213 (2)). Soyut hesaplama yönteminde, satış bedeli ile ifa günündeki satılanın piyasa fiyatı arasındaki fark, alıcının zararı olup bunu satıcıdan isteyebilecektir (TBK m.213 (3)). Aşlında bu hükümler alıcının müspet (olumlu) zararının tazminini hesaplamasıyla ilgili hükümler olup aşlında genel hüküm niteliğindedirler.

1.3. Taşınır Satışında Zapta Karşı Tekeffül

Yeni TBK ile zapta karşı tekeffül hükümlerine ilişkin dikkat çekici bir değişikliğin olduğu söylenemez. Sadece zapta karşı tekeffülde alıcının mahkeme kararını beklemeksizin satılanı üçüncü kişiye vermesini düzenleyen maddede (eski TBK m. 191) değişiklik söz konusudur.

Eski BK m. 191 (1) 'deki "sulh akdetmiş" ifadesi mehaz kanuna uygun olarak TBK 216 (II)'de "tahkim yoluna gitmek" olarak düzeltilmiştir. Ancak doktrinde alıcının dürüstlük kuralına uygun olarak dava sırasında bir sulh akdi yapması halinde de satıcının zapta karşı tekeffül sorumluluğu korur görüşü, mevcuttur.

Yeni TBK m. 216 (2)'ye göre, "Satıcının sorumluluğu, alıcının satılanı üçüncü kişiye vermekle yükümlü olduğunu ispat etmesi durumunda da devam eder." Eski TBK m. 191'de yer almayan bu TBK m. 216 (2) hükmü, doktrinde ve uygulamada da kabul edilmekteydi.

1.4. Ayıba Karşı Tekeffül

6098 sayılı Yeni Borçlar Kanunu ayıba karşı tekeffülde sorumsuzluk anlaşması ve satıcının ağır kusurunun sonuçları ile ilgili hükümlerde bazı değişiklikler yapılmıştır. Eski BK m.196 uyarınca ayıba karşı tekeffülde satıcının sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan sorumsuzluk anlaşması, satıcının satılanı devrederken, satılana ayıba hile ile gizlemiş olması halinde geçersiz kılınmaktaydı. Yeni TBK m. 221 ise, genel hükümlerde düzenlenen TBK madde 115 ile paralel bir düzenleme getirilerek, satıcının hilesi dışında ağır kusurlu olması halinde de sorumsuzluk anlaşmasının geçersiz olacağı hükmünü getirmiştir. Bununla birlikte özellikle ticari satımlarda, satıcının ayıptan sorumluluğunu ortadan kaldıran anlaşmaları yapamayacağı kuralı getirilmiştir.

² ÇETİNER, B., Yeni Türk Borçlar Kanunu'nda Yarar ve Hasarın İntikali ile Satıcının Ayıptan Sorumluluğuna İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri, İstanbul 2012, s. 20-21.

³YAVUZ /ACAR/ÖZEN, Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), 12.Baskı, İstanbul 2013, s. 52-53.

Yine eski BK 200. maddede satıcının satılanı alıcıya hıyyle (alıcıyı iğfal etmiş olması) devretmesi halinde, alıcıya karşı ayıby bildirme yükümünü zamanında yerine getirmediğı savunmasını yapamayacağı hükmü yeni TBK m. 225 satıcının ağır kusurlu olması şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıca yeni TBK 225 (2), satıcılığı meslek edinmiş kişilerin bilmesi gereken ayıbylarda satıcının hafif ihmali halinde de ayıbyın zamanında bildirilmediğı savunması yapamayacağı hükme bağlanmıştır.

Maddelerdeki ağır kusur, kastı, dolayısıyla hıyleyi ve ağır ihmali içerdiğinden ötürü yeni düzenlemelerde tercih edilmiştir.

Ayıba karşı tekeffülde alıcının gözden geçirme ve bildirim yükümlülüğüne ele alacak olursak, Avrupa'da adi satımlar için gözden geçirme ve bildirim yükümlülükleri kaldırılmasına rağmen bu yükümlülüklerin TBK m.223 hükmü ile bütün satımlar için geçerli olduğı öngörülmüştür⁴.

TBK m.223'te gözden geçirme ve satıcıya bildirme ile ilgili düzenlemede, bulunacak ayıbyın satıcıya bildirilmesiyle ilgili eski TBK m.198'deki "derhal" şeklindeki ibare, "uygun süre" bir süre içinde şeklinde değiştirilmiştir. Buna göre, alıcı satılanı imkan bulur bulmaz gözden geçirecek ve bulduğı ayıbyları uygun bir süre içinde satıcıya bildirecektir⁵. Ancak TBK 223 (2)'de olağan gözden geçirmeye bulunamayacak (gizli) ayıbyların ortaya çıkması halinde "derhal" satıcıya bildirileceğı hükmü de "uygun süre" olarak anlaşılmalıdır.

Ayıba karşı tekeffülde alıcının seçimlik hakları bakımında, TBK m. 227 (3)'te satılan şeyin ayıbylı olması durumunda, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda olduğı gibi, satılanın ücretsiz onarılmasını isteme hakkı, yeni TBK' na dördüncü bir seçimlik hak olarak eklemiştir. Yalnız onarım isteme hakkının kullanılabilmesi aşırı bir masraf gerektirmemesi şarttır. 3 Liralık saat için 5 Lira tamir parası gibi. Benzer bir hüküm 6502 sayılı yeni TKHK m. 11'de yer almaktadır.

TBK 227 (1)'de alıcının seçimlik haklarından birisi olarak eski BK m. 202'den farklı olarak fesih yerine dönme hakkı tanınmıştır. Ancak, dönme hakkının kullanılması "satılanı geri vermeye hazır olma" şartına bağlanmıştır. Bu şartı mutlaka dönme bayanında yer alması gerekli bir geçerlik şartı değil de, dönme hakkının kullanılmasında alıcının yükümlülüğüne vurgu olarak anlamak gerekir. Yoksa TBK m. 228 (1)'e göre alıcıya yüklenemeyen bir sebepte dolayı satılan yok olması dönme hakkının kullanılmasını engellemez.

Alıcının seçimlik haklarını düzenleyen TBK m. 227 (2)'nin getirdiğı en büyük yenilik, genel hükümlere göre tazminat hakkını tanımış olmasıdır. Bu şekilde doktrin ve uygulamada hakim görüş olarak kabul edilen satıcının kötü ifasını düzenleyen TBK m. 112 ile TBK m. 227'nin yarışabileceğı kanuni kural haline getirilmiştir⁶. Ancak ayıba karşı tekeffül kapsamında diğer seçimlik haklardan vazgeçerek tazminat istenilmesi halinde, bildirim şartı yerine getirilmeli ve TBK m. 231'deki iki yıllık kısa zamanaşımı süresi içinde tazminat talebinde bulunulmalıdır. Buna karşılık TBK m. 227'deki haklar hiç kullanılmadan kötü ifa nedeniyle tazminat istenmesi halinde ise TBK m. 112 ve zamanaşımı ile ilgili de TBK m. 146 uygulanacaktır.

Böylece ayıba karşı tekeffül hükümlerinde alıcının seçimlik hakların konusunda Tüketicinin Kanununa da uygun, paralel hükümler getirilmiştir.

Zamanaşımı konusunda değişikliklere bakacak olursak, eski BK m. 207 (1)'de satıcının ayıbyından dolayı sorumlulukta, satılanın alıcıya devrinden başlayarak 1 yıllık süre, yeni TBK m. 231 (1) ile 2 yıl'a çıkarılmıştır. Eski BK m. 207 (3)'de satıcının alıcıyı iğfal etmesi halinde zamanaşımı süresinden yararlanmayacağı hükmü, TBK m. 231'de satıcının ağır kusurlu olması olarak değiştirildi. Böylece ağır ihmali bulunan satıcı hakkında iki yıllık zamanaşımı uygulanmayacaktır. Doktrinde, bu durumda genel zamanaşımı olan 10 yıllık bir zamanaşımı süresinin söz konusu olacağı savunulmaktadır⁷.

2. TAŞINMAZ SATIŞI

Yeni Türk Borçlar Kanununda taşınmaz satışı düzenlenirken 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 735. ve 736 maddelerindeki düzenlemelerle uyumlu olacak şekilde birtakım yeni maddelerin ihdasıyla birlikte, yarar ve hasarın intikali ve zamanaşımı sürelerinde önemli değişiklikler gerçekleşmiştir.

⁴ ÇETİNER, s.31.

⁵ BİLGİN, M. Y., *Satış Sözleşmesinde Ayrıptan Dolayı Sorumluluğun Şartları ve Alıcının Seçimlik Hakları*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, İstanbul 2012, s.391.

⁶ YAVUZ /ACAR/ÖZEN, s.104.

⁷ GÜMÜŞ, s.115.

2.1. Taşınmaz Satışı İlişkisi Doğuran Sözleşmeler

Yeni TBK'da taşınmaz satışıyla ilgili, satış ilişkisi doğuran haklar (önalım, geri alım ve alım) ve özellikle önalım hakkı daha detaylı düzenlenmiş ve beş yeni madde eklenerek Medeni Kanundaki düzenlemelerle uyumlu hale getirilmiştir.

TBK m. 237'de taşınmaz satışı vaadi, geri alım ve alım sözleşmelerinin geçerliliği için resmi şekil; sadece önalım sözleşmesi için adi yazılı şekil aramıştır.

TBK m. 238'de, önalım, geri alım ve alım haklarının en çok 10 yıllık süre ile kararlaştırılabilecek diye bir üst sınır getirilmiştir. Eski Kanunda sadece dürüstlük kuralından hareketle zaman sınırı getirebiliyordu. Yine aynı maddeye göre bu haklar tapu siciline şerh ettirilebilir ve bu şerhin süresi, TMK 735 ve 736'ncı hükümlere atf yapılarak 10 yıl olarak belirlenmiştir.

TBK m. 239'da aksi kararlaştırılmadıkça, sözleşmeden doğan önalım, alım ve geri alım haklarının devredilemeyeceği, ancak miras yoluyla geçeceği belirtilmiştir.

2.2. Akdi Önalım Hakkı

Önalım hakkı kullanılması koşula bağlı bir alım hakkı niteliğinde olduğu için önalım olayının gerçekleşmesi gerekir. Önalım olayı TBK m. 240'da belirtilmiştir. Buna göre, "Önalım hakkı, taşınmaz satışında ya da ekonomik bakımdan satışa eşdeğer işlemler (üst hakkı, özel artırma, alım ve geri alım) yapılması halinde kullanılabilir."

Önalım hakkının kullanılmayacağı durumlar örnek olarak sayılmaktadır. Bu durumlar, taşınmazın miras paylaşımında mirasçılardan birine özgülenmesi, cebri artırma yoluyla satış, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi ve bunlara benzer amaçlarla edinilmesi.

TBK m. 241 (1), TMK m. 733 (2)'deki düzenlemeye paralel olarak, satıcı veya alıcı satış sözleşmesinin yapıldığını ve içeriğini önalım hakkı sahibine noter aracılığıyla bildirmek zorunluluğu getirmiştir. Önalım hakkı kullanıldıktan sonra satış sözleşmesi ikale sözleşmesiyle ortadan kaldırılırsa ya da alıcının şahsından kaynaklanan sebeplerle onaylanmazsa, bu durum önalım hakkı sahibine ileri sürülemez.

2.3. Taşınmaz Satışında Hasar Ve Yararın İntikali

Taşınmaz satımında da taşınır satışına paralel bir düzenleme getirilerek hasarın alıcıya intikali ifaya bağlanmıştır. TBK m. 245 uyarınca, taşınmaz satımında yarar ve hasar tescil anında, sözleşmede tescilden sonraki bir tarih kararlaştırılmış ise teslim anında alıcıya geçer. Buna göre, tescille alıcı malik kılınmasına rağmen, taşınmazın alıcıya fiilen teslimi yazılı bir sözleşmeyle ileri bir tarihe atılmışsa, alıcı malik sıfatı taşınmasına rağmen hasarı üstlenmiş olmayacaktır. Başka bir deyişle alıcı, taşınmaz adına tescilli olmasına rağmen deprem, sel veya üçüncü kişilerin fiilleri sonucu yangın çıkar ve bu gibi sebeplerle taşınmaz hasara uğrarsa ödemiş olduğu satış bedelini geri isteyebilir veya ortaya çıkan değer kaybı çerçevesinde para iadesi talebinde bulunabilir. Bu suretle sözleşmeye göre tescilden sonra teslim edilecek taşınmazlarda tescil ve teslim anı arasında yarar ve hasar ile ilgili olarak eski BK'da olmayan yerinde ve hakkaniyete uygu bir düzenleme yapılmıştır.

2.4. Taşınmaz satışında zamanaşımı

Yeni TBK m. 244'ye göre, "Bir yapının ayıplı olmasından doğan davalar, mülkiyetin geçmesinden başlayarak beş yılın ve satıcının ağır kusuru varsa yirmi yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar." Yeni TBK m. 244 (3) ile taşınmazın ayıplı olmasından ötürü, satıcının ağır kusurlu olması halinde 20 yıllık yeni bir zamanaşımı süresi getirilmiştir. Böylece taşınmaz satışlarında, taşınmazın ayıplı olmasından ötürü beş yıllık zamanaşımı yanında 20 yıllık zamanaşımı söz konusudur. Burada ağır kusurdan kasıt daha önceden de belirttiğimiz üzere kast, dolayısıyla ihmali ve ağır ihmali de içermektedir. Maddeye bu 20 yıllık zamanaşımı süresinin eklenmesinde Türkiye'nin 27 Ağustos 1999 yaşamış olduğu depremin etkisi olup, bu depremde birçok bina ayıplı olmasına rağmen zamanaşımı süresi kısa olduğundan (5 yıl) satıcıların sorumluluğuna gidilemiyordu.

3. TİCARİ SATIŞ

Tacirler arasında yapılan ticari satışlar, esas itibariyle TBK'nın ilgili hükümlerine tabi olsa da bu tür sözleşmelere uygulanacak bazı özel hükümler yeni TTK m. 23'te yer almaktadır. Yeni TTK m. 23 oluşturulurken bazı hükümler eklenmiş, bazı hükümler de çıkarılmıştır. Ticari satışlarda 6 aylık zamanaşımı ile eski TK m. 25 (4) maddesi, deniz aşırı satışlar hakkındaki hükümleri saklı tutan eski TK m. 25 (5) yani TTK m. 23'e alınmaması ve kısım kısım yerine getirilecek sözleşmelerde alıcının hakları düzenleyen 25 (1)'e yeni kanunda ek yapılması gibi.

3.1. Ticari Satış Kavramı

Her iki tarafın da tacir olduğu ve onların ticari işletmesiyle ilgili satışlar ticari satış sayılır. Yalnızca taraflardan birinin tacir olduğu satış sözleşmesi ticari iş sayılsa da ticari satış niteliğinde kabul edilmez⁸.

6762 TTK m. 25 (5), denizaşırı satışlara (CIF ve FOB) hakkındaki özel hükümleri saklı tutan hükmüne yeni TTK m. 23'de yer verilmemiştir. Denizaşırı satışlara ilişkin hükümler Inco-terms'lerden alınması ve bunlar sürekli olarak değişmesinden ötürü yeni Ticaret Kanunundan çıkarılmıştır. Zira taraflar çoğu kez sözleşmelerinde bu hükümlere atıf yapmaktadırlar. Dolayısıyla artık TTK' da denizaşırı satışlara ilişkin özel hükümleri saklı tutan bir hüküm olmadığından, bu satışlar Borçlar Kanunu kapsamında değerlendirilecektir.

3.2. İfanın Kısım Kısım Yerine Getirilmesi Halinde Sözleşmenin Tamamının Feshi

6102 sayılı TTK m. 23'de düzenlenen, "Sözleşmenin niteliğine, tarafların amacına ve malın cinsine göre, satış sözleşmesinin kısım kısım yerine getirilmesi mümkün ise veya bu şartların bulunmamasına rağmen alıcı, çekince ileri sürmeksizin kısmi teslimi kabul etmişse; sözleşmenin bir kısmının yerine getirilmemesi durumunda alıcı haklarını sadece teslim edilmemiş olan kısım hakkında kullanabilir." bu hüküm eski TTK'da da yer alıyordu. Kanunun bu hali bazı durumlarda alıcıya zarar vermekte ya da alıcıyı tatmin edememekteydi⁹. Dolayısıyla Adalet Komisyonunca bu hükme "Ancak, o kısmın teslim edilmemesi dolayısıyla sözleşmeden beklenen yararın elde edilmesi veya izlenen amaca ulaşılması imkânı ortadan kalkıyor veya zayıflıyorsa ya da durumdan ve şartlardan, sözleşmenin kalan kısmının tam veya gereği gibi yerine getirilemeyeceği anlaşılıyorsa alıcı sözleşmeyi feshedebilir." hükmü eklenmiştir. Örneğin takım oluşturan bir durumda, bir ansiklopedide birkaç cildin ya da 24 kişilik bir sofraya takımında çorba kâselerinin veya tatlı tabaklarının teslim edilmemesi gibi.

3.3. Ticari Satışlarda Ayıp İhbarı

TTK m. 18 (3)'e göre, tacirler arasında diğer tarafı temerrüde düşürmek, sözleşmeyi fesih veya sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarların noter, taahhütlü mektup, telgraf veya güvenli elektronik imza ile yapılması şarttır. Ancak bu hükümde sayılan hallerden hiçbirinde ayıp ihbarı yer olmadığından, yalnızca ayıba yönelik ihbarın TTK m. 18 (3) hükmüne göre yapılması gerekmez¹⁰. Hatta burada ispat şartı dahi yoktur. Zira ayıp ihbarı hukuki işlem benzeridir. Ayıp ihbarı tanıkla dahi ispat olunabilir. Ancak ticari satışla ilgili Yargıtay özel Dairesi, ayıp ihbarının mutlaka TTK m. 18 (3)'teki belirtilen şekilde yapılmasını aramaktadır.

3.4. Ayıplı Ticari Satışlarda Zamanaşımı

Eski TTK' da ticari satışlarda ayıp dolayısıyla zamanaşımını altı ay olarak düzenleyen 25 (4) hükmü 6102 sayılı TTK m. 23'e alınmamıştır. Bu nedenle, ayıplı ticari satışlara da adi satışlarda zamanaşımını düzenleyen BK m. 223 (2) hükmü uygulanacaktır. Buna göre ticari satışlarda ayıplı mallara ilişkin zamanaşımı süresi iki yıla çıkarılmış, olmaktadır. Gerçekten de bir ithalat ülkesi olan Türkiye'de zamanaşımı süresini uzatmak yerinde olmuştur. BK m. 231 uyarınca ticari satışlarda da iki yıllık süre kısaltılamaz, uzatılabilir. Yine satıcı satılan ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise iki yıllık zamanaşımı değil, BK m. 146'deki genel kural uygulanır¹¹.

⁸ ARKAN, S., Ticari İşletme Hukuku, 18.Bası, Ankara 2013, s.158.

⁹ ARKAN, s. 159.

¹⁰ ARIKAN, M., Ticari Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu ve Bu Bağlamda 6102 Sayılı TTK. m.18/III Hükmünün Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, İstanbul 2012, s. 14-15.

¹¹ GÜMÜŞ, s. 115.

4. MAL VE HİZMET TEDARIKI SÖZLEŞMELERİ (TTK M. 1530)

Eski TTK’ da yer almayan ve AB uygulamalarına paralel olarak, Yeni TTK’ da işletmeler arasında mal ve hizmet tedariki amacıyla yapılan işlemlerde geç ödemenin sonuçları, TTK m. 1530’da sözleşme özgürlüğünü önemli ölçüde sınırlayarak düzenlenmiştir. KOBİ’ leri büyük işletmelere karşı koruma altına alan bu hüküm, kanaatimizce Türk Hukukunda sosyal amaç güdülerek konulan önemli bir maddedir.

4.1. Hükümün Konuluş Amacı

TTK m. 1530, birbirinden bağımsız iki konuyu düzenlemektedir. TTK m. 1530 (1), ticari hükümlerle yasaklanan işlemlerin ve en yüksek hadleri aşan edimlerin hukuki akıbetini düzenlemektedir. TTK 1530 (2-8) arasında yer alan hükümlerin konusu ise, ticari işletmeler arasında yapılan mal ve hizmet tedariki sözleşmelerinde bedel ödeme borcunun geç ifasına ilişkin sonuçlara ve bu borcun taksitle ödenmesine ilişkindir. Eklenen bu yeni hükümlerin dayanağı, Avrupa Birliği’nin 2000/35 sayılı ’’Ticari İşlemlerde Geç Ödemelerle Mücadeleye İlişkin Yönerge’’ ile daha sonra bu Yönergenin yerini alan 2011/7 sayılı Yönerge’dir.

Yönergeye paralel düzenlenen ilgili maddenin konuluş amacı, üreticileri, KOBİ’ leri, özellikle market, süpermarket, hipermarket gibi büyük işletmelerin tedarik ettikleri mal ve hizmet bedellerinin tahsilatında yaşadıkları sorunlar nedeniyle bu işletmelere karşı korumaktadır. Çoğunlukla, finansal açıdan pek de güçlü olmayan üretici, KOBİ vb. işletmelerin teslim ettikleri malların ve hizmetlerin bedellerini zamanında alarak ekonomik yapılarının güçlendirmelerine yardımcı olmak, pazar ekonomisine hakim bir yaklaşımdır. İlgili hüküm de bu yaklaşımın somut bir yansımasıdır.¹²

Büyük ve güçlü ticari işletmelerin geç ödemeyi bir finansman aracı olarak kullandıkları görülmektedir. Örneğin, piyasaya hakim durumda olan büyük bir hipermarket zinciri, ürünleri tedarik ettikten sonra bu bedelleri ödemediği takdirde, sattıkları mallardan elde ettikleri bedelleri, masrafsız ve faizsiz kredi olarak kullanmakta ve bununla haksız olarak büyük kazançlar elde etmektedirler. Ancak bu araç, marketlere, süpermarketlere, hipermarketlere vb. güçlü ticari işletmelere mal ve hizmet veren küçük işletmeleri ekonomik olarak çok güç durumda bırakmakta ve bu işletmelerin finansal durumlarını sarsmakta hatta bu işletmeleri iflasa sürüklemektedir. İlgili hüküm, bu kötü uygulamanın önüne geçmek için öngörülmüştür.

4.2. Hükümün Uygulama Alanı

TBK’ nın temerrüde ilişkin hükümleri yerine, TTK m.1530 hükümlerinin uygulanabilmesi için iki şart öngörülmüştür¹³. TTK m.1530’un uygulanabilmesi için;

- Mal veya hizmet temin karşılığı ödenecek sözleşmeden doğan bir para borcu söz konusu olmalı,
- Söz konusu sözleşmenin iki ticari işletme arasında kurulmuş olması gerekir.

Mal ve hizmet sağlama borcunun karşı niteliğinde olmayan haksız fiil, sebepsiz zenginleşme, vekaletsiz iş görme, cezai şart ve iade talepleri bakımından, TTK m. 1530 değil, TBK’ nın genel hükümleri uygulanacaktır. Buna karşılık, satım, eser, hizmet sağlama veya konusu mal ya da hizmet sağlama olan isimsiz sözleşmelerdeki bedel ödeme borcundan temerrüt bakımından TTK m. 1530 uygulanacaktır.¹⁴

İlgili hüküm kişi bakımından uygulama hakkında açıkça, ticari işletmeler arasında geçerli olacağını belirtmektedir. Hükümden de anlaşılacağı üzere, taraflardan biri tacir olmakla birlikte, karşı taraf tacir değilse, bu hüküm, uygulanma alanı bulunmayacaktır. Örneğin, madde lafzı itibarıyla esnaf işletmelerini kapsam altına almamıştır.

¹² TTK m. 1530, önerge gerekçesi.

¹³ ÇAĞLAYAN, P., Türk Ticaret Kanunu’ nun 1530’ uncu maddesi ile İki Ticari İşletme Arasında Para Borcunun Ödenmesine İlişkin Olarak Getirilen Yenilikler, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, İstanbul 2013, s.152.

¹⁴ DURAL, H.A., Ticari İşletmeler Arasındaki Mal ve Hizmet Tedariki Sözleşmelerine İlişkin Yeni Ticaret Kanunu’ nun 1530. Maddesi, Yeni Türk Ticaret Kanunu’ nun Ticari İşletme Hukuku Alanında Getirdiği Yenilikler, İstanbul 2012, s. 121.

Böylece, KOBİ'lerden daha küçük olan esnaf işletmeleri, ilgili hükümden yararlanamayacak ve bu nedenle ekonomik bakımdan zor durumda kalabileceklerdir. Oysa, kişi itibarıyla uygulama alanı bakımından AB yönergesinde "undertaking" (işletme) kavramı böyle bir sınırlama içermemektedir.¹⁵

Ayrıca, kamu kurumları ile işletmeler arasındaki mal ve hizmet tedarikinde, kamu kurumlarınca tedarik bedelinin ödenmesinin uzun sürelere yayılmasının ve ödemelerde gecikilmesinin işletmeler üzerinde ağır bir finansman baskısı yaratması sonucunda, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu bu konuda düzenlemeler yapmak zorunda kalmıştır. 2000/35/EC sayılı Yönergede yer alan "işletmeler ve işletmeler ile kamu kurumları arasında gerçekleşen mal ve hizmet tedariki" şeklindeki ticari iş tanımıyla kamu kurumlarının da Yönerge kapsamında olduğu vurgulanmıştır. Ancak, TTK m. 1530, kamu kurumlarından alacaklı olan KOBİ'leri korumamaktadır.¹⁶

4.3. Bedel Ödeme Borcunda Temerrüt Faizi ve Şartları

TTK m.1530 hükmünde borçlunun bedel ödeme borcunda temerrüde düşmesi için bir takım şartlar ve temerrüt faizi ile özel kriterler öngörülmüştür. Bu şartların gerçekleşmesi halinde KOBİ veya kanunun kapsama aldığı küçük işletmeler, temerrüt faize hak kazanacak ve ekonomik kayıplarını bir nebze de olsa giderebileceklerdir.

4.3.1. Temerrüt Faizinin Şartları

TTK m. 1530 uyarınca, borçlunun temerrüde düşmesi için bazı şartlar öngörülmüştür. Bu şartlar:

- Mal ve hizmet tedarik etme borcu altında bulunan kişinin TTK m. 1530'dan yararlanabilmesi için öncelikle kendi edimini yerine getirmesi gerekir. Eğer, borçlu, kendi edimini yerine getirmezse, TTK m. 1530' da düzenlenen bu ayrıcalıktan yararlanamayacak TBK' daki genel temerrüt hükümleri uygulanacaktır.
- Bedel ödeme borçlusunun, ödeme günü veya ödeme süresi içerisinde sözleşmede kararlaştırılan bedeli ödememesi gerekir. Bu nedenle, mal veya tedarik hizmetini sağlayan alacaklının, ilgili hükümden yararlanabilmesi için, borçlunun temerrüde düşmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.
- İlgili hükmün "...gecikmeden sorumlu tutulamayacağı haller hariç..." ibaresinden de anlaşılacağı üzere, mal veya hizmet tedarikini alan borçlunun kusuru olmadan temerrüde düşmesi, ilgili maddenin uygulanmasını engelleyecektir. Dolayısıyla, bedel ödeme borçlusunun temerrüde düşmesinde kusurlu olması gerekir. Örneğin, banka havalesinde meydana gelecek ve borçluya yüklenemeyecek bir yanlışlık olması halinde, borçlunun kusuru olmadığı için, TTK m.1530 değil, TBK' nın temerrüt ile ilgili hükümlerinin uygulama alanı bulabilir.

4.3.2. Vadeye İlişkin Sözleşmesel Düzenlemenin Niteliği ve Temerrüt ile İlişkisi

TTK m. 1530 (2) vd. bakıldığında, kanun koyucu, maddeyi, tarafların sözleşmede ödeme süresini belirlemiş olması veya olmaması ayırımı üzerine inşa etmiştir. TTK m.1530 (2) uyarınca, sözleşmede belirlenen vadenin sonunda ödemenin yapılmaması halinde ihtara gerek olmaksızın borçlu mütemerrit hale gelir. Buna karşılık, TTK m.1530 (4) uyarınca sözleşmede ödeme süresini belirlenmediği durumlarda ödemeyi yapmayan para borçlusu kural olarak faturayı almasından 30 gün sonra ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşecektir.

Borçlunun, faturayı 30 gün içinde ödemiş sayılabilmesi için de yalnızca edim fiilinin değil, edim sonucunun da 30 gün içerisinde gerçekleşmesi gerekmektedir¹⁷. Buna göre, alacaklı, kendi mal ve hizmet tedarik etme borcunu yerine getirecek, borçluya faturayı gönderecek ve borçlu, faturayı almasından itibaren 30 gün

¹⁵ Directive 2011/7/EU of Directive of the European Parliament and the Council.

¹⁶ DURAL, H.A., s. 120.

¹⁷ ATAMER/OKUTAN NİLSSON, Para Alacaklısının Geç Ödemelere Karşı Korunmasına İlişkin Yeni TK. m.1530 Düzenlemesi ve Uygulama Alanı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.XXIX 2013 s.37.

içinde ödemede bulunmazsa temerrüde düşecektir. Sözleşmede yeterli belirlilik sağlanmışsa, vadenin gelmesi ile temerrüt de otomatik olarak gerçekleşecektir.

Dolayısıyla, sözleşmede vadeye ilişkin herhangi bir düzenleme yer almaması halinde aşağıdaki hallerde ihtara gerek kalmadan temerrüt gerçekleşir:

- Faturanın borçlu tarafından alınmasını takip eden 30 günlük sürenin sonunda,
- Faturanın alınma tarihi belirsizse mal veya hizmetin teslim alınmasını takip eden 30 günlük sürenin sonunda,
- Borçlu faturayı mal veya teslimden önce almışsa, mal veya hizmetin teslim tarihini takip eden 30 günlük sürenin sonunda,
- Kabul veya gözden geçirme usulünün öngörüldüğü hallerde, bu sürecin uzaması halinde mal veya hizmetin teslim alındığı tarihten itibaren 30 günlük sürenin sonunda (TTK m. 1530 (4)).

Eğer, mal veya hizmet tedariki alan borçlu, faturaya TTK m. 21 (2) çerçevesinde itiraz etmişse, kanaatimizce, borçlu yasal savunma hakkını kullandığından temerrüt olgusu gerçekleşmez.

4.3.3. Vadenin Üst Sınırı

TTK m. 1530 (5), sözleşmede öngörülen ödeme süresi, faturanın veya eş değer ödeme talebinin veya mal veya hizmetin alındığı veya mal veya hizmetin gözden geçirme ve kabul usulünün tamamlandığı tarihten itibaren en fazla 60 gün olabilir. Şu kadar ki, alacaklı aleyhine ağır bir haksız durum yaratmamak koşuluyla ve açıkça anlaşmak suretiyle taraflar daha uzun bir süre öngörebilirler. Ancak alacaklının küçük yahut orta ölçekli işletme (KOBİ) veya tarımsal ya da hayvansal üretici olduğu veya borçlunun büyük ölçekli işletme sıfatını taşıdığı hallerde, ödeme süresi altmış günü aşamaz, hükmünü içermektedir. İlgili hüküm, sözleşme serbestisine müdahale etmiş ve kişilerin vadeyi serbestçe belirleme hakkına yasal bir sınırlama getirmiştir. Her ne kadar, alacaklı tedarikçiye zarar vermemek koşulu ile daha uzun bir vade süresi öngörülebileceğini belirtmekteyse de KOBİ' ler, tarımsal ya da hayvansal üreticiler veya borçlu büyük ölçekli işletme ise bu koşul geçerli değildir.

TTK m.1530 (5)'e göre sözleşmede en fazla 60 gün kararlaştırılabilecek ödeme süresi, ancak aşağıdaki durumlarda uzatılabilir;

- Alacaklı açısından ağır bir haksız durum yaratılmaması. Örneğin, kabul ve gözden geçirme mal veya hizmetin teslim alınmasından itibaren 30 günü aşırması alacaklı aleyhine ağır bir haksızlık oluşturur.
- Alacaklı KOBİ/tarımsal ya da hayvansal üretici yada borçlu büyük ölçekli işletme değilse. Eğer, alacaklı, KOBİ/tarımsal ya da hayvansal üretici ise vadede belirlenen 60 gün sınırı aşamayacaktır.

Şu hususu da belirtmek gerekir ki AB Yönergesinde 60 günlük azami bir süre sadece para borçlusunun kamu kurumları olduğu ihtimalleri için kabul etmiş olup, özel hukuk kişileri için bu tür bir sınır yoktur.

4.4. Temerrütün Sonucu Olarak Temerrüt Faizi

Kanun koyucu, bir yandan vadeleri kısaltmak, diğer yandan ihtarsız temerrüdü getirmek suretiyle, para borçlusunu bir an önce ödemeye teşvik etmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda, alacaklı için getirilen bir diğer kurum, temerrüt halinde kendisine faiz ödenmesine mutlak suretle garanti altına almak olmuştur.¹⁸

TTK m.1530 (3)' e göre, “Mütemerrit borçlunun alacaklısı sözleşmede öngörülen tarihten ya da ödeme süresinin sonunu takip eden günden itibaren, şart edilmemiş olsa bile faize hak kazanır.” Bu hükümler,

¹⁸ ATAMER/OKUTAN NİLSSON, s. 55.

temerrüde ilişkin şartların gerçekleşmesi durumunda, sözleşmede kararlaştırılmamış olsa dahi, ödeme gününü veya ödeme süresinin sonunu takip eden günden itibaren alacaklı, faize hak kazanır.

Yine, TTK m.1530 (6) “Gecikme faizi ödenmeyeceğini veya ağır derecede haksız sayılabilecek kadar az faiz ödeneceğini, alacaklının geç ödeme dolayısıyla uğrayacağı zarardan borçlunun sorumlu olmayacağını veya sınırlı bir şekilde sorumlu tutulabileceğini öngören sözleşme hükümleri geçersizdir.” Hükümünü öngörmektedir. Buna göre, gecikme faizi ödenmeyeceğine veya ağır derecede haksız sayılabilecek kadar az faiz ödeneceğine, alacaklının geç ödeme dolayısıyla uğrayacağı zarardan borçlunun sorumlu olmayacağına veya sınırlı bir şekilde sorumlu tutulabileceğini öngören sözleşme hükümleri geçersizdir. Emredici olan bu hükme aykırılığın yaptırımı kesin hükümsüzlüktür. Kanun koyucu, daha güçsüz durumda bulunan alacaklıları korumak amacıyla, sözleşmesel ilişkiye bir sınır getirerek ve sözleşme serbestisi prensibine istisna getirmiştir. Dolayısıyla sözleşmede kararlaştırılan temerrüt faiz oranı, alacaklıyı ekonomik olarak zor duruma düşürmeyecek ve ekonomik kazancını engellemeyecek şekilde belirlenmeli ve onu ağır bir kazanç kaybına uğratmamalıdır. Aynı fıkrada bu tip sözleşme maddelerinin sözleşmeye konulması durumunda, ilgili sözleşme hükmü geçersiz olacağı ve hükümsüz olan sözleşme maddelerinin yerine, TK m.1530 (7)’ye göre belirlenecek faiz oranının uygulanacağı belirtilmiştir.

Temerrüt faiz oranının belirlenme kriteri ve oranları TK m.1530 (7)’de gösterilmiştir. Bu hüküm “*Bu madde hükümleri uyarınca alacaklıya yapılan geç ödemelere ilişkin temerrüt faiz oranın sözleşmede öngörülmediği veya ilgili hükümlerin geçersiz olduğu hallerde uygulanacak faiz oranının ve alacağın tahsili masrafları için talep edilebilecek asgari giderin tutarının T.C.M.B her yıl Ocak ayında ilan eder. Faiz oranı, 4.12.1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunda öngörülen ticari işlere uygulanacak gecikme faizi oranından en az yüzde sekiz fazla olmalıdır.*” şeklindedir. TTK m.1530 (7)’de temerrüt faizi sözleşmede hiç öngörülmemişse yada TTK m.1530 m.(6)’ya aykırı olduğu hallerde uygulanacak temerrüt faizinin belirlenmesini genel kuraldan ayrı bir kriterle bağlamıştır. Buna göre söz konusu ticari işlemlere uygulanacak temerrüt faizi, 3095 sayılı Kanuna göre her yıl Ocak ayında belirlenen ticari işlere ilişkin temerrüt faiz oranına %8 eklenerek TCMB tarafından belirlenerek ilan edilecektir. TCMB, 2014 yılı için bu oranı %11.75 olarak belirlemiştir¹⁹. Halbuki TTK m.1530 (7) hükmüne göre, sözleşmeye uygulanacak olan temerrüt faiz oranı avans faizinden sekiz puan fazla olacak ve 2014 yılı için, en az $11.75 + \%8 = \%19.75$ olarak hesaplanmalıydı. TCMB’nın belirlediği %11.75 faiz oranı, Kanuna aykırı da olsa uygulama alanı bulacaktır.

4.5. Taksitle Ödemenin Sınırlandırılması

TTK m. 1530 (8), mal veya hizmet bedelinin taksitle ödenmesinin öngörüldüğü durumlarda, maddenin ödeme sürelerine ilişkin düzenlemelerinin birinci taksit bakımında uygulanacağını ve her bir taksit tutarı için yedinci fıkradaki temerrüt faizinin uygulanacağını belirtmiştir.

İlgili fıkranın devamında, taksitle ödemenin ancak alacaklının, KOBİ veya tarımsal ya da hayvansal üretici, borçlunun ise büyük işletme olduğu durumlarda, taksitle ödemeyi öngören sözleşme hükümlerinin geçersiz olduğunu düzenlemiştir. Başka bir deyişle böyle bir durumda taksitle ödeme yasaklanmıştır. Bunun sebebi de Kanun Koyucunun borçluya göre daha zayıf konumda bulunan KOBİ’leri koruma altına almak istemesidir. ve KOBİ’lerin hak etmiş oldukları bedellerin taksitlendirilmiş bir şekilde değil de tek bir seferde ödenmesini öngörmüştür. Emredici nitelikte olan bu hükme aykırı olarak taksitle ödemeyi öngören sözleşme hükümleri kesin hükümsüzdür.

¹⁹ T.D.K.’daki anlamı için bkz. <http://www.tcmb.gov.tr/yeni/reeskont/reeskont.html>.

Sonuç

6098 sayılı yeni Borçlar Kanunu ile önemli değişiklerin getirildiği özellikle Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Viyana Konvansiyonu (CISG), Tüketici Kanunu, Medeni Kanun ve Borçlar Genel Hükümleri ile paralel düzenlemeler getirilerek iç hukuk ve uluslararası hukukla bir uyum sağlanmıştır.

Önemli değişikliklerin başında hasar ve yararın alıcıya artık sözleşmenin kurulduğu anda değil; zilyetliğin devri yoluyla geçecektir. Yine sadece ticari satımlar değil artık adi satımlarda da satıcının temerrüdü halinde alıcının müspet zararını isteyebileceği, dolayısıyla adi satımlarda da soyut ve somut hesaplama yöntemi uygulanacaktır.

Ayıba karşı tekeffülde, satıcının sorumsuzluk anlaşması ve ayıbın zamanında kendisine bildirilmemesi bakımında yeni TBK 221. ve 225. maddelerinde satıcının hilesi yerine, satıcının ağır kusuru; TBK 223.maddesinde gözden geçirme ve bildirim ile ilgili derhal ibareleri uygun süre olarak değiştirilmiştir. Ayrıca alıcıya ücretsiz onarım isteme, dönme hakkı ve en büyük yenilik olan tazminat hakkının tanınmış olması ve ayıba karşı tekeffülde satıcının sorumluluk zamaşımını süresinin 2 yıla kadar uzatılması, ağır kusur halinde daha uzun zamaşımını süreleri getirilmiştir.

Ticari satımlarda da TTK m. 23 (1) (a) bendine yerinde bir ekleme yapılmış, zamaşımını bakımında TBK m. 223 (2) hükmüne atıf yapılarak zamaşımını süreleri uzatılmıştır, tacirler arasındaki ayıp ihbarını herhangi bir şekilde bağlamamıştır.

Kanun koyucu, Avrupa Birliği' nin 2011/7 sayılı yönergesine paralel olarak, küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri (KOBİ' leri), market, süpermarket ve hipermarketler gibi büyük işletmelere tedarik ettikleri mal ve hizmet bedellerinin tahsilatıda yaşadıkları sorunlar nedeniyle, bu işletmelere karşı koruma amacı gütmüştür. Bu sosyal amaç doğrultusunda, KOBİ' lerin ekonomik olarak ezilmelerinin önüne geçmek için sözleşme serbestesi prensibine aykırı emredici hükümler düzenlemiştir. Bu hükümlerle birlikte, KOBİ' ler büyük işletmelere tedarik ettikleri mal ve hizmet bedellerini daha hızlı ve kolay bir şekilde tahsil edebileceklerdir. Ancak, ilgili hükme yönelebilecek bir eleştiri olarak, KOBİ' lerin, kamu kurum ve kuruluşlarına karşı koruma altına alınmamıştır. Kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili madde kapsamına alınmaması sosyal devlet ve eşitlik ilkesine aykırı bir durum oluşturmuştur. Kanaatimizce, ilgili hüküm genel olarak KOBİ' leri amacına uygun olarak koruma altına alsa da kamu kurum ve kuruluşlarına karşı da bu kapsama alınması ve bu kuruluşlara karşı da KOBİ' lerin korunması gerekmektedir.

Kaynakça

ARIKAN, M.: “Ticari Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu ve Bu Bağlamda 6102 Sayılı TTK. m.18/III Hükümünün Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.18, 2012.

ARKAN, S.: Ticari İşletme Hukuku, 18. Baskı, Ankara 2013.

ATAMER/OKUTAN NİLSSON: Para Alacaklısının Geç Ödemelere Karşı Korunmasına İlişkin Yeni TK. m.1530 Düzenlemesi ve Uygulama Alanı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.XXIX 2013.

BİLGİN, M.Y.: “Satış Sözleşmesinde Ayıptan Dolayı Sorumluluğun Şartları ve Alıcının Seçimlik Hakları”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, İstanbul 2012.

ÇAĞLAYAN, P.: Türk Ticaret Kanunu’ nun 1530’ uncu maddesi ile İki Ticari İşletme Arasında Para Borcunun Ödenmesine İlişkin Olarak Getirilen Yenilikler, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, İstanbul 2013.

ÇETİNER, B.: Yeni Türk Borçlar Kanunu’nda Yarar ve Hasarın İntikali ile Satıcının Ayıptan Sorumluluğuna İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG’e Göre Satış Sözleşmeleri, İstanbul 2012.

DURAL, H.A.: Ticari İşletmeler Arasındaki Mal ve Hizmet Tedariki Sözleşmelerine İlişkin Yeni Ticaret Kanunu’ nun 1530. Maddesi, Yeni Türk Ticaret Kanunu’ nun Ticari İşletme Hukuku Alanında Getirdiği Yenilikler, İstanbul 2012.

GÜMÜŞ, M. A. : Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C.1, , İstanbul 2013.

YAVUZ/ACAR/ÖZEN: Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), 12. Baskı, İstanbul 2013.

ÖZ, M.T.: Yeni Borçlar Kanununun Getirdiği Başlıca Değişiklikler ve Yenilikler, İstanbul 2012.

ZEYTİN, Z.; Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Uygulamaları Hukuku, Ankara 2011.